

УДК 378.4

Коробко О.В.¹, Троян Ю.І.², Ульянова К.Р.³

¹ старш. Викл. НУ «Запорізька політехніка»

² асист. НУ «Запорізька політехніка»

³ студ. Гр. УФКС-311 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОФВІДБІР, ЯК МЕТОД ВИЯВЛЕННЯ ЯКОСТЕЙ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОНАННЯ ЛЮДИНОЮ СВОЇХ ПРОФОБОВ'ЯЗКІВ

В науково обґрунтованому визначенні сутність професійного відбору полягає у виявленні найбільш здібних до певної праці осіб з наявністю у них необхідних задатків, достатньої фізичної та освітньої підготовки. Основною метою професійного відбору є визначення професійної придатності особистості, що забезпечується необхідним рівнем загальноосвітньої, професійної підготовки, професійної кваліфікації та відповідними особистісними якостями, а також у здатності людини до успішного та ефективного здійснення професійних завдань.

У свою чергу професійна придатність являє собою наявність у людини якостей, що забезпечують успішне та ефективне виконання професійних

обов'язків при збереженні здоров'я на різних етапах трудового життя. Професійна придатність визначається в процесі професійного відбору за сукупністю критеріїв, серед яких найбільш значущими є професійно важливі якості, психофізіологічні та медичні показники.

Вирішення основних завдань професійного відбору пов'язане з особливостями визначення професійної придатності.

До завдань професійного відбору відносяться:

- виявлення професійних вимог (вимог професії до особистості);
- встановлення комплексу важливих для даної професії психологічних і психофізіологічних якостей особистості, медичних показників, за якими визначається професійна придатність людини (критеріїв професійної придатності);
- визначення методів виявлення професійної придатності особистості з урахуванням прогностичної цінності методик психологічного, психофізіологічного та медичного обстежень;
- вивчення та оцінка ступеня розвитку психологічних і психофізіологічних, професійно важливих якостей та індивідуально-типологічних особливостей особистості, стану її здоров'я за критеріями професійної придатності;
- прогнозування успішності професійної підготовки та професійної діяльності особистості.

Обґрунтування системи та процедури професійного відбору здійснюється за певними етапами, що визначають якість його проведення та передбачають визначення професійної придатності особистості:

- психологічний аналіз професійної діяльності;
- професіографічне дослідження;
- створення комплексу стандартизованих методик визначення професійної придатності;
- вивчення професійної придатності особистості.

Кожен із визначених етапів вирішує одне із завдань професійного відбору особистості, тобто вивчення професійної діяльності, як складного багатомірного та динамічного явища; опис змістових і структурних характеристик професії; вибір методик, що найбільше відповідають практичним завданням професійного відбору; дослідження психологічних характеристик, що регулюють активність особистості в професійній діяльності.

На сучасному етапі розвитку профвідбору як науково-практичної проблеми необхідно підвищувати значущість психологічного вивчення різних аспектів професійної діяльності. В основі формування взаємовідношень психології та праці повинні лежати положення, що визначають спрямованість психологічної науки на забезпечення практики

професійного відбору: прагнення полегшити працю людини, підвищити ефективність, надійність, безпеку професійної діяльності особистості; відтворення значущих індивідуально-психологічних особливостей, відмінностей, що властиві окремій особистості та проявляються опосередковано у професійній діяльності, значущої змінності станів психіки під впливом різних чинників професійної діяльності.

Для коректного проведення процедури професійного відбору доцільним є не обмежуватися констатацією «прогнозу» щодо професійної придатності особистості, а пропонувати обґрунтовані рекомендації щодо корекції професійних планів, особливо у разі негативних висновків щодо придатності людини до професійної діяльності, та орієнтації на більш адекватний професійний вибір.

Таким чином, професійний відбір як процес визначення професійної придатності особистості охоплює діагностику індивідуально – психологічних особливостей, здібностей, професійно важливих якостей особистості та прогнозування на цій основі успішності оволодіння професією та успішності діяльності в окремій професійній галузі, а також є запорукою ефективного професійного розвитку суб'єкта діяльності.